

Bir Keşiş Yengecinin Yolculuğu

Serginin ismi oldukça şiirsel. Serginin kavramsal kökleri nasıl belirginleşti?

Evet Galeri Nev İstanbul'da ilk kişisel sergim. Göçmenlik-göçebelik, sınırlar, savaş gibi konular etrafında dolaşan bir sergi oldu. Göçler, mülteci hareketleri, bunları üreten koşullar üzerine okumalar yapıyordum; birçok düşünürün göçü, ulusal-kolonyal ayrıcalıkların krizine işaret eden modernliğin değişmelerini kuşku hale getiren bir olgu olarak ele almaları dikkatimi çekmişti. Ben bu doğrultuyu temel alarak kolonyalizm, ulus devlet oluşumu, sınırlar, kimlikler üzerine eşelenirken; bir yer kurma, bir yapma, bozma ve yeniden yapma yolu olarak göçebeliği de hatırlayarak yeni işler tasarlamaya başlamıştım. Tasarladıklarım, göçmen kardeşler İsmail ve Can ile tanıştıktan sonra ana hat aynı kalmakla birlikte farklılaştı, değişti, dönüştü. Can'ın yaptığı bir keşiş yengeci resminden ilhamla oluştu bu sergi diyebilirim, adımı da ondan aldı. Onun için de Can'ı a ithaf etmek istedim.

Serginin ismine dönersek, sergideki bağlamlar ile tuhaf dünyamızın çeşitli durumları dolaylı bir imge bağlantısı kuruyor. Bu noktada sergi ismini nasıl aldı?

Can, bir atık kâğıt işçisi olan İsmail'in kardeşi. 4-5 yaşlarında. Kâğıt toplama arabasında atık defterlere, kâğıtlara resim yaparken tanıştık, uzunca bir süre birlikte çalıştık. Resimlerde, aralarda dolaşan keşiş yengeci ona ait. İsmail bir kitapta okumuş ve masal gibi anlatmış kardeşine keşiş yengelerini: Keşiş yengeleri kabuk üretmedikleri için korunmak üzere boş buldukları kabuklara yerleşirler ve büyüyüp kabukları dar geldiğinde eski kabuklarını bırakarak yeni bir kabuk ararlar kendilerine sığınmak üzere. En zayıf oldukları anlar o anlardır; yumuşak ve çıplak karınlarıyla kolayca av olurlar. Öldüklerinde verdikleri bir sinyal kabuğun boşaldığını diğerlerine duyurur, birinin bıraktığı kabuk ardından gelene yuva olur. Benim de ilk kez İsmail'den duyduğum keşiş yengeleri ve atık arabasında kartonların arasında otururken gözüme artık bir keşiş yengeci olarak görünen Can bu serginin çıkış noktasında duruyor.

Bahsettiğiniz gibi günlük sayılabilecek içten bir hikâyenin vücut bulmuş hali bu sergi. İsmail ve Can ile keşiş yollar ve iletişimlerden söz edelim isterim.

İsmail ile arada karşılaştıkça selamlaşır bir iki laf ederdik. Can'la tanıştıktan sonra resim aracılığıyla kurduğumuz ilişki muhabbetimizi artırdı. Can durmaksızın resim yapıyordu. Hiçbir şey yapmasa karalıyordu kâğıtları. Abisinin belki de işini yaparken oyalanması için önüne koyduğu kâğıt ve kalemler Can'ın uzantısı olmuş gibiydi. Ben 'ressam abla' olarak tanıştırdım İsmail tarafından Can'la. Benimle hiç konuşmadı. Sağır-dilsiz olabileceğini düşündüm önce ama abisi dışında

Sevinç Altan'ın Galeri Nev İstanbul'daki ilk kişisel sergisi **Keşiş Yengecinin Evi**, Galeri Nev İstanbul'da. Sergi, Sevinç Altan'ın bir kâğıt toplayıcısı olan İsmail'in 5 yaş civarındaki kardeşi Can'ın yaptığı kırmızı bir keşiş yengeci (hermit) resminden ilham alarak oluşturulmuş, ev, yuva ve aidiyet, güvence, göçmenlik-göçebelik, savaş ve sınırlar gibi kavramlar çerçevesinde şekilleniyor. 21 Ekim'e kadar süren sergi vesilesiyle Sevinç Altan ile bir araya geldik.

MELİKE BAYIK

melike.bayik@gmail.com

pek kimseyle konuşmadığını anladım sonra. İsmail aracılığıyla iletişim kurduk başlarda sonra resimlerle devam ettik. O bir resim yapıp bana uzatıyor yanına bir ekleme yapmamı istiyordu zaman zaman; bir kuş, bir fare vs. Bu resimlerden bazıları sergide yer alıyor. Birlikte aynı anda karaladıklarımız, çiziktirmelerimiz de var.

Keşiş Yengecinin Evi serginiz bu hikâyeyi bilmeden birçok kişi için yine birden fazla anlama gelebilir. Ancak yıllardır birlikte yaşadığımız mülteci komşularımızla kurulan diyaloglar, kabul görme çabaları, dil bariyerleri ve ötekileştirme belki de en nezaket dolu yaklaşımla kendiliğinden kurulan bir duruma dönüşmüş. Sergide izlediğimiz eserlerinizde Can ile kurduğunuz karşılıklı iletişim nasıl yansıtılıyor?

Masa başı çalışmalarımız, okumalarımız, kafa yormalarımız ancak hakiki dokunuşlarla anlam kazanabiliyor, tamamlanabiliyor ya da yeni yollar açılabiliriz. En azından bende böyle işliyor bu süreç. Can da İsmail de benim hayatımda ciddi izler bıraktılar. Resimlerde de bu izler var sanırım. Can'ın resimleri ve ortak yaptığımız resimlerle birlikte yan yana daha iyi okunabilecekler sanırım.

Neredeyse gerçeküstü bir masal gibi İsmail ve Can ile kurduğunuz iletişim. Karşılıklı oluşturduğunuz iletişimde ise dil, kimlik ve kendin olma/kendini bulma, hayat ve korkular gibi birçok konu örtük biçimde kendiliğinden gelişmiş. Yapıtlarınıza yansımada ise üretimlerinizde çoğu zaman kullandığınız kâğıt burada da ana malzemeyi oluşturuyor. İmgeler ise bazen bir deniz botu, ev ve dağlar, çeşitli hayvanlar ya da çiçekler olarak karşımıza çıkıyor. Bu imgelerin yapıtlarınıza nasıl dahil olduklarından ve anlamlarından söz edebilir misiniz?

Zaman zaman sergilerimde dolaşan hayvan ve bitki türleri bu sergide de varlar. Geçmişin hayaletleri olarak bugünde sessiz bir tanık olarak sürekli bize bakıyor, kayıplara, görünmesi istenmeyene, reddedilene dair işa-

retler veriyorlar ve yaşananlara dair sürekli, dahası gelecekte 'olabilecek olan'a da işaret ediyorlar. Geçmişte olanlarla yüzleşemediğimiz, hesaplaşmadığımız için bugün bütün yaşadıklarımız olumsuzluklar.

Hafıza, hatırlama, unutmaya üzerine idi bundan önceki iki sergim. Neyi görüp görmeyeceğimizi, ne kadarını ve nasıl göreceğimizi ayarlayan iktidar düzenekleri üzerine. Bu görme düzeneğinin dışında, gösterilenle silinen arasında, görmekle görmemek arasında bir belirsizlik alanı oluşturmaya çalışmıştım, aynı şey bu sergi için de geçerli.

Küçük seslerle, basit şeylerle sokakta, duvarlarda, farklı mekânlarda çalışıyordum bir süredir. Şimdi bir galerideyim ve mekânla kurulan ilişki de farklı tabii. Galeri mekanı esasen nötr bir alan. Duvarına bir resim yerleştirdiğinizde duvarı değil, resmin içerdiği renk, çizgi ya da formu görmeniz istenir. Nerede olduğunuzu ve mekânın genel havasını unutup yerleştirilen nesneyi yerleştirildiği yerden yalıtarak görürsünüz çoğunlukla. Nev'in mekânı düşünülerek düzenlendi bu sergi toplamda ama daha önce kullandığım mekânlardaki boşluk burada da resimlerin içinde. Böyle ağır bir meselenin etrafında dolaşırken en büyük kaygım o boşluğu kendimle doldurmaktı. Arada çok ince bir çizgi var çünkü hemen öte tarafa düşebilirsiniz. Can'dan gelenler ve geçmişin hayaletleri şimdi burada yan yana bir belirsizlik alanı oluştursunlar istedim. Can'la yaptığımız resimler, mülteci çocukların yaptıklarına bakmak çok yardımcı oldu, elimi onlara bıraktım diyebilirim.

Ben zaten basit malzemelerle çalışırım. "Kalem kâğıt yetebilir" diye düşünürüm çoğunlukla. Kâğıt, 'eser yaratma' gayretinden özgürleştirir, hayal gücüne, tesadüflere, karşılaşmalara, etkilere, değişip dönüşmeye açık bir alan. Yavaşlığa çağırır, dokunmaya ayartır. Çizikler, kesikler, lekeler, izler olası hareketlere geçirir. Belirsizlik, duygusallık, vazgeçme, tutarsızlık, kısmilik, katmanlı olarak görünür kâğıtta. Kolaylıkla yer değiştirebilir, tersyüz edilebilir ya da birbirine eklenir, üst üste konabilir ve en önemlisi her an elinin altındadır, elle ilişki kurar.

Burada da kâğıt kalem, füzün gibi malzemeler, özellikle etrafında dolaştığım meseleyle örtüşen bir dil kurmamı sağladı diye düşünüyorum.

İnsanın, mülteci, savaş ve göç, ulus ve kolonyalizm gibi büyük yıkımların altında ezildiği zamanlarda kâğıt toplayarak hayatta kalan, ismi ise Türkiye'ye özgü isimlerden olan İsmail ve Can ile kurduğunuz iletişim şu anda da devam etmekte midir?

Can bir göçmen çocuk, adımın bir kabul görme dileğiyle verildiğini düşünüyorum. Tarlabası'nda sokak işleri yaparken karşılaştığım Suriyeli göçmen çocuklarda rastlamış olduğum gibi. Birsen'di bir çocuğun adı mesela. Çok üzgünüm ki izlerini kaybettim. Belki ülkelerine dönmüşlerdir, öyle diyorlar. Haber bıraktım birçok yere belki diyerek. Umutla bekliyorum, sergiye davet etmek üzere. Biraz daha büyümüştür şimdi ve umarım kendine uygun kabuğunu bulmuştur.

Bu denli kişisel bir iletişimi kavramsal olarak üretimlerinize yansıtığınız noktada güvenlik, ev, göç, bütüncül bir aidiyet, kültür ve dil gibi çok parçalı konulara bakışınız nasıl daha da katmanlı bir hale dönüştü?

Keşiş yengeleri ve Can'la karşılaşma ve yaşanan ortak deneyimden basit ve azla yetinen bir dil çıktı ortaya. Hep varmak istediğim, basit ve azla yetinen bir dil. Her şey yeterince, gerektiği kadar. Bütüncül bir anlatı yok. Bitmemiş ve kapanmamış, sanki sürekli yapım sürecinde değişen ve dönüşen bir mekânda belki mırıltıralı uğultular halinde daha çok duyulara alan açan.

"Herkesin ve hiç kimsenin olmayan evler mekânlar, başka yaşam pratikleri nasıl kurulabilir" sorusu aklıma takıldır hep. Özellikle son yaşadığımız depremden sonra daha da anlamlı hale geldiğini düşünüyorum. Her toprak parçasını kâr üreten, alınıp satılan, el konularak inşaat yapılabilecek arazi olarak gören piyasa-devlet ikiliği dışında düşünen, örgütlenen ve kendi yapma etme biçimlerini yaratan girişimler, ağlar var. Kapitalizmin ekonomik, toplumsal ve ekolojik yıkımına karşı, sermaye süreçlerinden muaf bir toplumsal ilişki biçimi olarak 'müsterekler fikri' var mesela; hayatta kalmak için olduğu kadar, ortak iyi bir hayatı birlikte kurmak için de iyi bir başlangıç sunuyor bence.

Çocukken bir yuva olarak yaptığımız bir kapı, iki pencere ve çatıdan oluşan dikdörtgen o basit ev de yanı başındaki ağaç da yok artık. Ev içinde yaşayanlarıyla birlikte bir seri üretim ürününe ya da çeşitli tüketim imgeleriyle karmaşık bir tasarım probleminde döndüştü sanki birçok şey gibi. Ama göçmen çocuklar o evi çizmeye devam ediyorlar. Keşiş yengeleri de yeni kabuklarına doğru yolculuklarına.